

Projekt „*Epigoni i prekursorzy - strategie adaptacyjne...*” podejmuje badania nad dwoma kluczowymi etapami kształtowania się najdawniejszej kultury ludzkiej: paleolitem i neolitem. Dotyczy obszaru wciąż słabo poznanego – Doliny Nilu rodkowego i w tym ogólnym – Afryki subsaharyjskiej, a więc terenów gdzie formowała się kultura współczesnego człowieka. Unikalnie zachowany kompleks stanowisk archeologicznych w Affad pozwala podjąć studia nad różnymi sposobami dostosowania i eksploatacji podobnego środowiska (sawanny drzewiastej i lasów przybrzeżnych), jakie istniało tam w schyłkowym plejstocenie oraz we wczesnym holocenie, a więc pomiędzy 16 a 7 tys. lat temu z krótkim okresem znacznie bardziej suchym w 12 i 11 tysiąch lat. Starszy, paleolityczny model zakładał funkcjonowanie w ścisłym przystosowaniu i związku ze środowiskiem - bez jego modyfikacji. Natomiast w neolicie ludzie żyli w znacznie większych społecznościach, poprzez uprawy roślin i szczególnie w Afryce - hodowlę i wypas zwierząt, zaczęli wpływać na kształt ekosystemu w jakim żyli. Dotychczasowa wiedza zakładała, że to głównie zmiany klimatyczne powodowały zasadniczo odmiennie modele eksploatacji środowiska. Jak pokazały wyniki dotychczasowych badań w Affad, nie był to jednak w Dolinie Nilu czynnik decydujący. Interdyscyplinarne studia, prowadzone w ramach proponowanego projektu mają pomóc odpowiedzieć na pytanie: co, jeśli nie zmiany środowiskowe powodowało diametralnie odmiennie modelowanie i użytkowania środowiska w plejstocenie i holocenie.

Stan zachowania stanowisk z Affad umożliwia badania wielkości i rozplanowania obozowisk, wszechstronne analizy narzędzi kamiennych. Wieloaspektowe badania archeozoologiczne pozwalają natomiast na rekonstrukcję paleośrodowiska, określenie strategii łowiecko-zbierackich i hodowlanych. Analizie poddane zostaną też zabytki ceramiczne, natomiast kości zwierząt udomowionych analizowane będą pod kątem zawartości izotopów strontu i tlenu w celu przybliżenia diety oraz zasięgu migracji stad wczesnego bydła. Szerokie spektrum użytych metod analitycznych obejmować będzie badania petrograficzne nawarstwień i zabytków kamiennych, datowanie sedymentów oraz zabytków (OSL), datowanie radiowęglowe (AMS), datowanie zębiny zwierzęcej metodą ESR, prospekcję geomagnetyczną w celu odtworzenia dawnej rzeźby terenu, tworzenie cyfrowego modelu ukształtowania powierzchni (DEM), analizy porównawcze materiałów kostnych (prowadzone m.in. w Belgii i Kenii), oraz eksperymentalne wytwarzanie i użytkowanie narzędzi kamiennych dla analiz traseologicznych. To bogate spektrum interdyscyplinarnych badań pozwoli odpowiedzieć na fundamentalne pytanie o różnice w sposobie funkcjonowania pomiędzy łowcami rodkowo-paleolitycznymi, a wczesnymi pasterzami, rolnikami i zbieraczami. Badania pozwolą zidentyfikować precyzyjnie warunki ekologiczne w obu okresach, skład fauny, metody i preferencje łowieckie, zbierackie, sposoby wytwarzania i użytkowania narzędzi, organizacja obozowisk oraz osad. Zagadnienia badawcze projektu wpisują się w aktualną naukową debatę o długotrwałym przetrwaniu się społeczności rodkowo-paleolitycznych na terenie Afryki subsaharyjskiej, oraz czynnikach które dopiero we wczesnym holocenie (ok. 9 tys. lat temu) wpłynęły na rozpowszechnienie się nowych modeli adaptacji nad Nilem rodkowym. Realizacja projektu miałaby również wpływ na tak aktualne i ważne społecznie zagadnienia jak wpływ zmian klimatycznych i środowiskowych na sposoby adaptacji dawnych społeczności ludzkich oraz presja kultury człowieka na środowisko.